

TARİH

KONU ANLATIMI

Güncel Müfredata ve
Yeni Soru Tiplerine Uygun

İÇİNDEKİLER

1.

BASAMAK

Değişen Dünya Dengeleri Karşısında Osmanlı
Siyaseti (1595-1774)

1. Bölüm: 1595-1700 Yılları Arasındaki Siyasi Gelişmeler	8
2. Bölüm: Westphalia Barışı'ndan Modern Devletler Hukukuna - Açık Sularda Güç Mücadelesi	16
3. Bölüm: 1700 - 1774 Yılları Arasındaki Siyasi Gelişmeler	26

2.

BASAMAK

Değişim Çağında Avrupa ve Osmanlı

1. Bölüm: Yeni Çağ Avrupa'sında Meydana Gelen Gelişmeler	42
2. Bölüm: Osmanlı Sosyo-Ekonomik Yapısında Değişiklikler	52
3. Bölüm: Osmanlı Devleti'nde Çözölmeye Karşı Önlemler	62

3.

BASAMAK

Uluslararası İlişkilerde Denge Stratejisi (1774-1914)

1. Bölüm: Uluslararası İlişkilerde Denge Stratejisi (1774-1914)	78
2. Bölüm: Osmanlı-Rusya Rekabeti (1768-1914)	96

4. BASAMAK

Devrimler Çağında Değişen Devlet-Toplum
İlişkileri

1. Bölüm: Devrimler ve Değişimler	116
2. Bölüm: Osmanlı Devleti'nde Modern Ordu Teşkilatı ve Yurttaş Askerliği	132
3. Bölüm: Ulusallaşmanın ve Endüstrileşmenin Sosyal Etkileri	144

5. BASAMAK

Sermaye ve Emek

1. Bölüm: El Emeğinden Makineleşmeye	168
2. Bölüm: Osmanlı Devleti'nde Endüstriyel Üretime Geçiş	178

6. BASAMAK

XIX ve XX. Yüzyılda Değişen Gündelik Hayat

1. Bölüm: Ulus Devlete Giden Süreçte Nüfus	190
2. Bölüm: Modern Hayattaki Sosyal Değişim	196

TARİH

KONU ANLATIMI

1. BASAMAK

BU BASAMAKTA İŞLENECEK KONULAR

DEĞİŞEN DÜNYA DENGELERİ KARŞISINDA OSMANLI SİYASETİ (1595-1774)

1. Bölüm: 1595-1700 Yılları Arasındaki Siyasi Gelişmeler

2. Bölüm: Westphalia Barışı'ndan Modern Devletler

Hukukuna - Açık Sularda Güç Mücadelesi

3. Bölüm: 1700 - 1774 Yılları Arasındaki Siyasi Gelişmeler

XVII. YÜZYIL SİYASİ ORTAMINDA
OSMANLI DEVLETİ

I. Viyana Kuşatması, 1529

Kanuni Dönemi'nde, Macaristan hâkimiyeti için başlayan Osmanlı-Avusturya savaşları, 1529'da Viyana'nın ilk kez kuşatılması ile devam etmiştir. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin sahip olduğu askerî güçle baş edemeyen Avusturya, 1533 İstanbul Antlaşması'yla Osmanlı Devleti'ne yıllık vergi ödemeyi kabul etmiştir. Ancak bir süre sonra ödemesi gereken vergiyi ödemeyen Avusturya, ayrıca Osmanlı topraklarına saldıran eşkıyaları da himaye etmiştir. Bu sorunu çözmek için eşkıyaları takip eden Bosna beylerbeyinin de öldürülmesi üzerine Osmanlı, Sultan III. Mehmet'in komutasında Avusturya'ya savaş açmış ve ilk olarak Eğri Kalesi'ni almıştır. Daha sonra da Avusturya'ya karşı 1596'da Haçova Meydan Muharebesi'ni kazanan Osmanlı, Haçlı ordusunu yenilgiye uğratmıştır.

1606 yılına kadar devam eden savaşlar sonucunda Avusturya barış istemek zorunda kalmış ve 1606'da imzalanan Zitvatorok Antlaşması'na göre;

- 📖 Eğri, Kaniye ve Estergon Kaleleri Osmanlı Devleti'nde kalacak,
- 📖 Avusturya bir kereye mahsus olmak üzere Osmanlı Devleti'ne 200.000 altın savaş tazminatı ödeyecek,
- 📖 Avusturya arşidükü (kralı) bundan böyle Osmanlı padişahına eşit sayılacak ve kendisine imparator denilecek,
- 📖 Avusturya, elinde tuttuğu Macaristan toprakları için ödemekte olduğu yıllık 30000 altın vergiyi ödemeyecektir.

Best Bilgi

1533 İstanbul Antlaşması ile Osmanlı sadrazamına eşit sayılan Avusturya arşidükü, Zitvatorok Antlaşması'yla padişahlara denk sayılmış ve böylece Osmanlı, Avusturya karşısındaki siyasi üstünlüğünü kaybetmiştir. Osmanlı Devleti'nin bu savaşları kazanmasına rağmen antlaşmadan istediği sonucu alamamasında Celali İsyanları ve İran savaşlarının yeniden başlaması etkili olmuştur.

1664 Vasvar Antlaşması

1658 yılında Erdel, Eflak ve Boğdan Beylikleri, Avusturya'nın kışkırtmasıyla Osmanlı İmparatorluğu'na karşı isyan etmişler ve bu sebeple Osmanlı ile Avusturya arasında başlayan savaş, Sultan IV. Mehmet döneminde 1658-1664 arasında 6 yıl devam etmiştir. Köprülü Mehmet Paşa bu isyanları bastırmış, Köprülü Fazıl Ahmet Paşa da Uyvar Kalesini fethetmiştir.

Osmanlı kuvvetlerinin başarıları ve Papalığın da tavsiyesi üzerine Avusturya barış istemiş ve imzalanan Vasvar Antlaşması'na göre:

- 📖 Uyvar ve Neograd Kaleleri Osmanlı'ya bırakılmış,
- 📖 Avusturya, savaş tazminatı vermeyi kabul etmiş,
- 📖 Erdel'in, Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı kalması ve her iki tarafın da askeri kuvvetlerini Erdel'den çekmesi kararlaştırılmıştır.

Osmanlı - İran İlişkileri

Osmanlı Devleti'nin Doğu siyasetinin temelini İran ile ilişkiler oluşturmuştur. Yavuz Sultan Selim Dönemi'nde Safevi Devleti ile başlayan savaşlar, Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde de devam etmiş, ardından 1555 Amasya Antlaşması'nın imzalanması ile geçici bir barış sağlanmıştır. 1577'de Safevilerin yeniden saldırılarıyla başlayan savaşlar, 1590 Ferhat Paşa Antlaşması imzalanana kadar devam etmiştir. Duraklama döneminin ilk antlaşması olan Ferhat Paşa Antlaşması ile Tebriz, Karabağ, Gürcistan, Dağıstan ve Şirvan Osmanlı'ya geçmiş ve böylece Osmanlı, doğudaki en geniş sınırlarına ulaşmıştır.

Osmanlı Devleti'nin bu dönemde Celali İsyanları gibi iç ve Avusturya savaşları gibi dış meselelerle ilgilenmek zorunda kalması, Safevileri yeni bir savaş için cesaretlendirmiştir. XVII. yüzyılda I. Ahmet, II. Osman ve IV. Murat dönemlerinde Safevilerle mücadeleler sürmüş ve 1603-1612 yılları arasındaki savaşlar 1612 Nasuh Paşa Antlaşması ile sonuçlanmıştır. Nasuh Paşa Antlaşması'yla Osmanlı Devleti, Ferhat Paşa'da aldığı toprakları kaybetmiş, ancak Safeviler, Osmanlı'ya her yıl iki yüz deve yükü ipek vermeyi kabul etmiştir.

1614-1618 yılları arasındaki savaşlar ise 1618 Serav Antlaşması ile sona ermiş ve bu antlaşmanın 1612 Nasuh Paşa Antlaşması'ndan tek farkı, 200 deve yükü olarak belirlenen ipek vergisinin 100 deve yüküne indirilmesi olmuştur.

XVII. yüzyılda Safevilerle yapılan son savaşlar olan 1635-1639 savaşları ise 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması ile sona ermiştir. Safevilerin, Osmanlı-Avusturya savaşlarını ve iç isyanları fırsat bilerek sık sık Osmanlı topraklarına saldırması üzerine IV. Murat, İran üzerine biri 1635 diğeri ise 1638'de olmak üzere iki sefer düzenlemiştir. Bu savaşlar sonucunda Revan ve Bağdat alınmış ve IV. Murat "Bağdat Fatihi" olarak anılmıştır. İmzalanan Kasr-ı Şirin Antlaşması'na göre:

- 📖 Bağdat Osmanlı'ya, Revan ve Azerbaycan İran'a bırakılmış,
- 📖 Zağros Dağları iki ülke arasında sınır olmuştur.

Böylece Kasr-ı Şirin Antlaşması ile bugün de geçerli olan Türkiye - İran sınırı büyük ölçüde belirlenmiştir.

Osmanlı - Lehistan ilişkileri

Lehistan'ın Boğdan'ı himaye etmeye çalışması ve Lehistan Kazakları diye de adlandırılan Dinyeper Kazaklarının Osmanlı sahil kentlerine saldırmasına göz yumulması Osmanlı-Lehistan ilişkilerinin bozulmasına sebep olmuştur. Bu sorunları ortadan kaldırmak amacıyla II. Osman Lehistan'a savaş açmış, ancak Osmanlı ordusu Hotin Kalesi'ni alsa da yeniçerilerin savaşı sürdürmedeki isteksiz davranışları sonucunda kesin bir başarı sağlanamamıştır.

Bu savaştan sonra imzalanan 1621 Hotin Antlaşması ile Hotin Kalesi, Osmanlı himayesindeki Boğdan'a bırakılmış, Lehistan vergiye bağ-

lanmış, ancak Lehistan üzerinde kesin bir askerî üstünlük kurulamamıştır. Lehistan-Osmanlı ilişkilerinde sınır sorunları devam ettiği için ileriki yıllarda Lehistan'ın Osmanlı denetimindeki Ukrayna Kazaklarına saldırması sonucu padişah IV. Mehmet de Lehistan üzerine sefere çıkmıştır. Bazı kalelerini kaybeden Leh kralı barış istemiştir. 1672'de imzalanan Bucaş Antlaşması'na göre:

- 📖 Podolya, Osmanlı'ya bırakılmış,
- 📖 Ukrayna, Osmanlı egemenliğindeki Kazaklara bırakılmış,
- 📖 Lehistan yılda 200 bin altın vergi vermeyi kabul etmiştir.

Vergi maddesini Leh Diyet Meclisi'nin kabul etmemesi üzerine savaş yeniden başlamış ve 1676 yılına kadar süren savaşlar sonunda Bucaş Antlaşması vergi maddesi hariç kabul edilmiştir. Bucaş, Osmanlı Devleti'nin Batı'da toprak kazandığı son antlaşma olmuş ve böylece Batı'da en geniş sınırlara ulaşılmıştır.

Osmanlı - Venedik ilişkileri

XVII. yüzyıldaki Osmanlı - Venedik ilişkilerinin özünde denizlerde üstünlük kurma çabaları öne çıkmıştır. Girit Adası'nı elinde bulunduran Venediklilerin Osmanlı ticaret gemilerine saldırımları, Osmanlı Devleti'nin tam anlamıyla Akdeniz'e hâkim olabilmesini zorlaştırmıştır. Osmanlı, stratejik önemi olan Girit'i almak için Venediklilerle şiddetli mücadelelere girişmiştir. 1645'te başlayan kuşatma oldukça uzun sürmüş ve ancak 1669'da IV. Mehmet döneminde tam hâkimiyet sağlanabilmiştir. Kuşatmanın bu kadar uzun sürmesi Osmanlı maliyesini zayıflattığı gibi donanmanın eski gücünde olmadığını da göstermiştir.

Osmanlı - Rusya ilişkileri

Rusların, Osmanlı himayesindeki Özi Kazaklarına saldırımları üzerine Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, Ruslar üzerine sefere çıkmış ve 1678'de Çehrin Kalesi'ni almıştır. Devam eden mücadelelerin ardından 1681'de Rusların isteği üzerine, ilk Osmanlı - Rus antlaşması olan Çehrin (Bahçesaray) Antlaşması imzalanmış ve bu antlaşmaya göre:

- 📖 Kiev, Ruslarda kalmaya devam etmiş,
- 📖 Özi (Dinyeper) Nehri iki devlet arasında sınır olmuştur.

II. Viyana Kuşatması (1683)

Vasvar Antlaşması'ndan sonra oluşan barış ortamı Katolik Avusturya'nın, Protestan Macarlara saldırımları ile yeniden bozulmuştur. Macar kontu Tökeli İmre ise Avusturya'ya karşı ayaklanarak Osmanlı Devleti'nden yardım istemiş, ancak ilk dönemlerde Avusturya ile antlaşmayı bozmak istemeyen ve bu sebeple tarafsız kalan Osmanlı, Sadrazam Kara Mustafa Paşa Dönemi'nde Macarların yardım isteğini kabul etmiştir.

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, bazı komutanların karşı çıkmasına rağmen IV. Mehmet'i ikna ederek savaş kararı almış ve 1683'te Viyana kuşatılmıştır.

FRANSIZ İHTİLALİ VE SANAYİ DEVRİMİ İLE BİRLİKTE AVRUPA'DA DÖNÜŞÜM

1789 Fransız İhtilâli

Nedenleri

İhtilal öncesinde mutlakiyet rejimiyle yönetilen Fransa'da Kral XVI. Louis (Lui), otoriter rejiminin sağladığı geniş yetkilerle, halkın çoğunluğunu oluşturan köylüleri ve burjuvaları baskıyla yönetmiştir. Bu yönetim anlayışını uygularken XVI. Lui'nin en büyük destekçileri ise soylular ve ruhban sınıfına mensup din adamları olmuştur.

Fransa'nın eşitsizliğe dayanan toplumsal yapısı ve halkın kendi hakları konusunda bilinçlenmesi Fransız İhtilali'nin çıkmasına neden oldu. Ticaretle uğraşan, ülke ekonomisini yönlendiren ve vergilerin önemli bir kısmını veren burjuvaların veya toplumun en kalabalık sınıfını oluşturan, tarımsal üretimi sağlayan köylülerin ise hiçbir siyasi hakları yoktu. Ancak buna rağmen köylüler hem vergi vermek hem de ülkenin asker ihtiyacını karşılamakla mükellef olmuşlardır.

İhtilalin önemli bir sebebi de ülkede mevcut olan ekonomik durum olmuştur. Halkın içinde bulunduğu ekonomik sorunlar vergilerin düzenli olarak ödenmemesine yol açmıştır. Devletin temel gelir kaynağı olan vergilerin sekteye uğraması hazineyi büyük bir bunalıma sürüklemiş, savaş maliyetlerinin artması da Fransız ekonomisini krize sürüklemiştir.

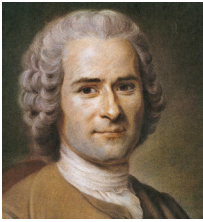
Best Bilgi

Fransa'da; 1756-1763 yılları arasında İngiltere'yle yapılan Yedi Yıl Savaşlarının kaybedilmesi ve bu savaş sonrasında sömürgelerden bir kısmının İngiltere'ye kapılması, savaşın maliyetlerini karşılamak amacıyla vergilerin yükseltilmesi toplumun yönetime olan tepkilerini artırmıştır.

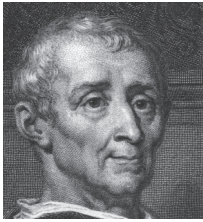
Fransız İhtilali'nin önemli sebeplerinden biri de çoğunluğu burjuva kökenli ailelerden gelen Fransız aydınlarının etkisidir. Jan Jak Russo, Voltaire, Monteskiyö gibi aydınlar yazdıkları eserlerle halkı ihtilale teşvik etmişlerdir. XVII. yüzyılda akli öne çıkaran düşünce sistemi ve XVIII. yüzyılda etkisini iyice gösteren Aydınlanma felsefesine bağlı düşünürler; özgürlük, demokrasi, eşitlik ve adalet gibi görüşleriyle Fransız halkını etkilemişlerdir.

Best Bilgi

Özgürlük kavramını kendilerine şiar edinen Aydınlanmacılar, yazdıkları eserlerle mutlakiyet yönetimine karşı çıkmışlardır. Bunlardan Descartes (Dekart), XVII. yüzyılda, aklın üstünlüğünü vurgulamış, Monteskiyö, ise yasama gücünün halkı temsil eden vekiller tarafından kullanılmasını ve güçler ayrılığı ilkesini önermiştir. Voltaire (Volter)'e göre kral, filozoflardan oluşan danışmanlara uyarak toplumu yönetmeli, İngiliz modelini benimseyerek, parlamenter bir sisteme geçilmelidir. Rousseau (Russo), insanların doğuştan eşit olduğunu savunmuş, halk iradesinin siyaset rejime hâkim olması gerektiğini ifade etmiştir.

Russo

Descartes

Voltaire

İngiltere ve ABD'de ortaya çıkan demokrasi hareketlerinin Fransızlarda demokrasi bilincini güçlendirmesi Fransız İhtilali'ni etkileyen dış sebeptir. İngiltere'de mutlak monarşiyi sınırlandırma girişimlerinin temeli 1215 yılında imza edilen Magna Carta ile başlamıştır. Magna Carta, soyluların, Londra halkının da desteğini arkasına alarak krala karşı başkaldırmaları sonucunda ortaya çıkmış bir uzlaşma metnidir. Kral Yurtsuz John'un birçok yetkisini çeşitli şartlara bağlayan Magna Carta, İngiltere'de demokratikleşmenin ilk adımı sayılmaktadır. İngiltere XVII. yüzyılın sonlarında, Fransa'dan neredeyse yüzyıl önce kralın yetkilerinin sınırlandırıldığı meşruti monarşi rejimine geçilmiştir. Kişi hakları giderek daha fazla kanunların garantisi altına alınmıştır. ABD'de ise 1783'te krallığın olmadığı demokratik bir cumhuriyet rejimi kurulmuştur. İngiltere'nin çay ve damga vergilerini artırdığı Amerikan kolonilerinde oluşan tepkiye bağlı olarak 1774'te Fildelfiya Kongresi toplanmıştır. Bu tarihten itibaren daha sistemli yürütülen mücadele 1776 Bağımsızlık Bildirgesi'nin yayınlanmasının ardından ivme kazanmıştır.

Bu tarihten itibaren yoğunlaşan Amerikan bağımsızlık savaşı, kolonilerin mücadelesi ve Fransa'nın desteğiyle başarıyla ulaşmıştır. 3 Eylül 1783'te imzalanan Paris Antlaşması ile İngiltere, ABD'nin bağımsızlığını kabul etmiştir. Bu savaşın ardından Amerika'da General George Washington öncülüğünde cumhuriyet rejimi kurulmuştur. Kurulan bu demokratik rejim, Fransız askerleri aracılığıyla Fransa'ya taşınmış ve ihtilalin gerçekleşmesine katkı sağlamıştır.

Best Bilgi

Kral ve yöneticilerin lüks ve israf içerisinde yaşamlarının dışında Fransa'nın Yedi Yıl Savaşları'ndan yenilgiyle çıkmasının ve Amerikan bağımsızlık mücadelesine verilen desteğin ekonomik faturası da halka ağır vergi olarak yansıtılmıştır.

İhtilalin Gelişimi

Fransa kralı XVI. Lui, ülkede yaşanan ekonomik krizin önlenmesi ve ülke ekonomisinin düzeltilmesi amacıyla Etats Generaux (Eta Jenero) meclisinin toplanması emrini vermiştir. Ancak mecliste soylular, rahipler ve halktan temsilciler arasında sert tartışmalar yaşanmıştır. Parlamentonun toplanması, toplumsal yapıdaki ayrılıkların da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bir yanda soyluların ve din adamlarının ayrıcalıklı durumu diğer yanda da burjuvazi ve halktan temsilciler arasında parlamentoda ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır.

XVIII. yüzyılın başlarından beri Fransa'da dış ticaretin artması, varlıklı bir burjuvazi oluşturmuştu. Bu sınıflar, artık sahip oldukları ekonomik güce karşılık gelecek bir politik güç istiyorlardı. Tüm bu anlaşmazlıklar üzerine XVI. Lui, meclisi kapatmıştır. Meclisin kapatılması ve halkın taleplerinin yok sayılması üzerine burjuva destekli halk isyan ederek 14 Temmuz 1789'da Bastil Hapishanesini ele geçirmiştir.

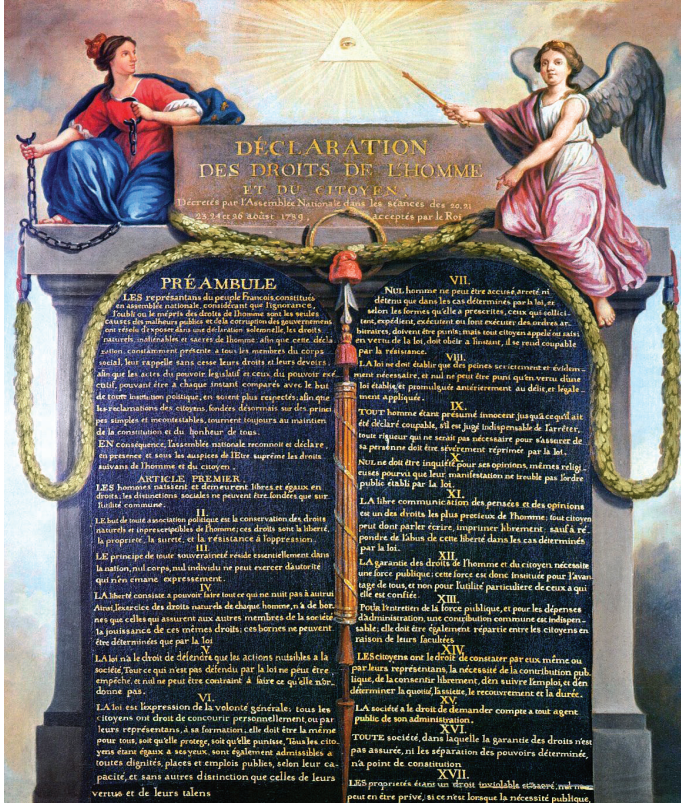

Bastille

Bastil'i basan halk, buradaki tutukluları serbest bırakmış ve ardından yeni bir anayasa yapılması için hazırlıklara başlanmış ve ayaklanma tüm Fransa'ya yayılmıştır. Ayaklanmacılar kontrolü ele geçirdikten sonra kurucu meclis oluşturulmuş ve meclis, soyluların ve rahiplerin ayrıcalıklarına son veren "İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi"ni ilan etmiştir.

İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi'nde;

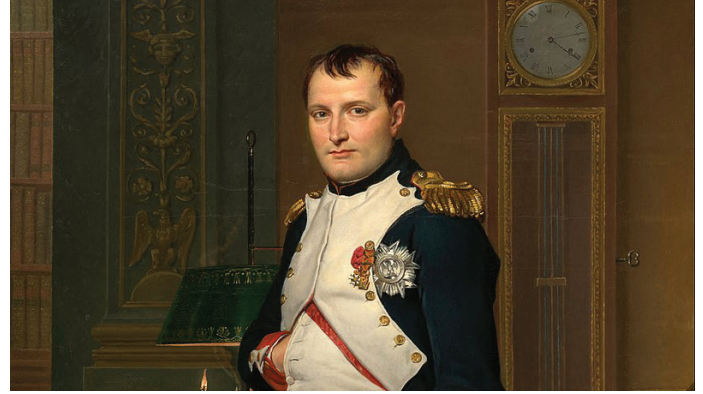
- 📖 İnsanlar, özgür ve eşit haklarla doğar.
- 📖 Siyasal birliğin amacı, insanın doğal ve daimi haklarını korumaktır. Bu haklar, özgürlük, mülkiyet, güvenlik ve baskıya karşı direnme haklarıdır.
- 📖 Egemenlik ilkesi millete aittir. Hiçbir kuruluş veya hiçbir birey açıkça millettten kaynaklanmayan bir yetkiyi kullanamaz.
- 📖 Kanun herkesi aynı şekilde korumalı veya cezalandırmalıdır. Kanun önünde eşit olan tüm vatandaşlar, kapasitelerine göre ve erdemleri ile yetenekleri dışında hiçbir ayırım gözetmeksizin her türlü kamu görevi, rütbe ve makamlarına eşit olarak kabul edilirler.
- 📖 Kanunun belirlediği durumlarda ve yasanın öngördüğü şekiller dışında hiçbir kişi suçlanamaz, tutuklanamaz veya alıkonamaz.
- 📖 Düşüncelerin ve inançların serbest iletimi, insanın en değerli haklarından. Ancak bu özgürlüğün yasada belirlenen kötüye kullanılması hallerinden sorumlu olur.
- 📖 Vergi, tüm vatandaşlar arasında imkânları oranında eşit olarak dağıtılır.
- 📖 Toplumun tüm kamu görevlilerinden görevleriyle ilgili olarak hesap sorma hakkı vardır.
- 📖 Mülkiyet dokunulmaz ve kutsal bir haktır.

vb. kararlar alınmış, toplumun eşitliği ve yöneticilerin halka karşı sorumlulukları vurgulanmıştır. Öte yandan Fransa'da ortaya çıkan, insan haklarından, eşitlikten ve özgürlükten yana bu düşünce hareketi, zamanla tüm Avrupa'ya yayılmış ve mevcut monarşilerin geleceğini tehdit etmeye başlamıştır.

Fransız İhtilali özellikle milliyetçilik ilkesiyle imparatorlukları, milli egemenlik düşüncesi ile de Avrupa'daki mutlak monarşileri sarsmış ve kısa zamanda birçok ülkede bu fikirler doğrultusunda isyanlar yaşanmıştır.

İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi'nin dışında ayrıca bir anayasa hazırlanarak kralın yetkileri kısıtlanmış ve meşrutiyet yönetimine geçilmiştir. Kral XVI. Lui, bu değişime direndiği için idam edilmiştir. (10 Ağustos 1792). Fransız İhtilali, 1804 yılına kadar aralıklarla sürmüş, ancak bu tarihte ülkedeki karışıklıklardan faydalanan General Napolyon Bonapart, imparatorluğunu ilan etmiştir. Böylece Fransa'da I. İmparatorluk Devri başlamıştır.

Fransız İhtilali'nin Sonuçları

- 📖 Fransa'ya yüzyıllardır hâkim olan ve hatta egemenlik hakkını tanıdığını iddia eden mutlak krallığa karşı çıkmıştır.
- 📖 Milli egemenlik fikri yaygınlaşmış, mutlak krallıkların yıkılabileceği görülmüştür.
- 📖 Demokrasi, adalet, insan hakları gibi kavramlar dünya çapında yayılmıştır.
- 📖 Fransa'da feodal yönetimlere son verilmiş, soylular büyük bir güç kaybına uğramıştır.
- 📖 Sınıfsal farklılıklara tepki gösterilmiş, vatandaşlar arası eşitlik ilkesi kabul edilmiştir.
- 📖 Milliyetçiliğin etkisiyle çok uluslu imparatorluklarda bağımsızlık hareketleri ortaya çıkmış ve imparatorlukların dağılma sürecine girmesiyle millî devletler kurulmuştur.
- 📖 Fransız İhtilali, dağıntı halde bulunan milletler içinse siyasi birliklerini kurmaya zemin hazırlamıştır.
- 📖 Fransız İhtilali, meydana getirdiği evrensel değişikliklerle, Yakın Çağ'ın başlangıcı olarak kabul edilmiştir.

Örnek - 1

XIX. yüzyılla birlikte şehirlerin mekânsal yapılarında da değişim sürecine girilmiş ve bu sürece nüfus artışları eşlik etmiştir.

XIX. yüzyılda yaşanan bu durumun;

- I. sanayileşme,
- II. milliyetçilik,
- III. feodalizm

kavramlarından hangileriyle doğrudan ilgili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

Çözüm

XIX. yüzyılla birlikte şehirlerin mekânsal yapılarında meydana gelen değişim sürecine bağlı olarak nüfus artışlarının yaşanmasında sanayileşme doğrudan etkilidir. Ancak milliyetçilik kavramı Avrupa'da bazı ülkelerin parçalanmasında ve nüfuslarının azalmasında etkili olmuştur.

Cevap A

Örnek - 2

Tanzimat ve sonrasında ortaya çıkan reform çabalarının kentleşmeye olan etkilerine;

- I. yerel yönetimlere ait yetkilerin artırılması,
- II. anayasal yönetime geçilmesi,
- III. imar, temizlik ve denetim hizmetlerinin düzene sokulması

durumlarından hangileri örnek verilebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

Çözüm

Tanzimat ve sonrasında ortaya çıkan reform çabalarının kentleşmeye olan etkilerine; yerel yönetimlere ait yetkilerin artırılması ile imar, temizlik ve denetim hizmetlerinin düzene sokulması durumları örnek verilebilir. Ancak anayasal yönetime geçilmesinin doğrudan kentlerin yönetimiyle bağlantısı yoktur.

Cevap D

Örnek - 3

Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılda modern belediyeçilik anlayışının oluşmaya başlamasıyla birlikte aşağıdakilerden hangisinin öne çıktığı söylenemez?

- A) Bazı hizmetlerin vakıflar aracılığıyla yürütülmeye başlanması
- B) İmar denetiminin sistemli hale getirilmesi
- C) Kentlerin ekonomik yaşantısının düzenlenip denetlenmesi
- D) Kentlerin temiz hizmetleriyle ilgili bazı yasakların uygulanması
- E) Yol, kaldırım, kanalizasyon gibi hizmetlerin yapım ve onarımının üstlenilmesi

Çözüm

Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılda modern belediyeçilik anlayışının oluşmaya başlamasıyla birlikte; imar denetimi sistemli hale getirilmiş, kentlerin ekonomik yaşantısı düzenlenip denetlenmiş, kentlerin temizlik hizmetleriyle ilgili bazı yasaklar uygulanmış, yol, kaldırım, kanalizasyon gibi hizmetlerin yapım ve onarımı üstlenilmiştir. Bazı hizmetlerin vakıflar aracılığıyla yürütülmesi ise Osmanlı Devleti'nin klasik döneminde de yaygın olarak görülen bir uygulamadır.

Cevap A

Örnek - 4

Bu gazetenin amacı, devletin kanunları ve uygulamaları ile ilgili halkın bilgilendirilmesidir. Gazetenin Fransızca versiyonu olan 'Moniteur Ottoman' ise, imparatorluğun görüşlerini Batı'ya duyurmada önemli işlev görmüştür.

Yukarıda özellikleri verilen gazete, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Takvim-i Vekayi
- B) Mecmua-yı Fünûn
- C) Tercüman-ı Ahval
- D) Tasvir-i Efkâr
- E) Ceride-i Havadis

Çözüm

Osmanlı Devleti'nin kanunları ve uygulamaları ile ilgili halkın bilgilendirilmesini amaçlayan, Fransızca versiyonu "Moniteur Ottoman" olan gazete Takvim-i Vekayi'dir.

Cevap A

Örnek - 5

Fransız İhtilali'yle birlikte önem kazanan milliyetçilik akımının;

- I. imparatorluk topraklarında yaşayan halklara bağımsızlıklarını kazanma fikri aşılması,
- II. milli devlet kurma düşüncesinin yayılması,
- III. dünyada haritaların değişmesi

sonuçlarından hangilerine zemin hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

Çözüm

Fransız İhtilali'yle birlikte önem kazanan milliyetçilik akımı; imparatorluk topraklarında yaşayan halklara bağımsızlıklarını kazanma fikrini aşılamış, milli devlet kurma düşüncesini yaygınlaştırmış, dünyada haritaların değişmesine neden olmuştur.

Cevap E

Örnek - 6

Osmanlı Devleti'nin yıkılış sürecinde meydana gelen siyasi gelişmelere paralel olarak büyük demografik hareketler yaşandığına;

- I. kaybedilen topraklardan göçler yaşanması,
- II. Rusya'nın Türk ve Müslüman toplumlara baskılarını artırması,
- III. Osmanlı'da ilk toprak kayıplarının yaşanması

örneklerinden hangileri verilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

Çözüm

Osmanlı Devleti'nin yıkılış sürecinde meydana gelen büyük toprak kayıplarına paralel olarak önemli demografik hareketler yaşandığına; kaybedilen yerlerden Osmanlı topraklarına göçler yaşanması ve Rusya'nın Türk ve Müslüman toplumlara baskılarını artırması durumları etkili olmuştur.

Cevap C

Örnek - 7

Kırım ve Kafkasya'dan Anadolu'ya doğru gerçekleşen Türk göçlerinde;

- I. Rusların bölgede yeni bir nüfus düzenlemesi yapması,
- II. Rusya'nın Müslümanları asimile etme politikasında kesin başarı sağlaması,
- III. askeri çatışmalar ve yıldırma politikalarıyla Rusların Müslümanları göçe zorlaması

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

Çözüm

Kırım ve Kafkasya'dan Anadolu'ya doğru gerçekleşen Türk göçlerinde; Rusların bölgede yeni bir nüfus düzenlemesi yapması ile askeri çatışmalar ve yıldırma politikalarıyla Rusların Müslümanları göçe zorlaması durumları etkili olmuştur. Ancak Rusya'nın Müslümanları asimile etme politikasında kesin bir başarı sağlaması söz konusu değildir.

Cevap D

Örnek - 8

Osmanlı Devleti'nin Anadolu'ya yerleştirdiği muhacirlerden bazılarının, bir süre sonra başka bölgelere iskân talep etmeleri muhacirlerin;

- I. bölgeye uyum sağlayamamaları,
- II. yakınlarının bulunduğu başka bölgelere gitmeyi istemeleri,
- III. Osmanlı'nın çok uluslu yapısından rahatsız olmaları

durumlarından hangilerinin sonucudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

Çözüm

Osmanlı Devleti'nin Anadolu'ya yerleştirdiği muhacirlerden bazılarının, bir süre sonra başka bölgelere iskân talep etmeleri muhacirlerin; bölgeye uyum sağlayamamaları ve yakınlarının bulunduğu başka bölgelere gitmeyi istemelerinin sonucudur. Ancak muhacirlerin zorunlu olarak göç ettikleri bir ülkenin çok uluslu yapısından rahatsız olmaları beklenemez.

Cevap C

»»» Doğru ✓ Yanlış X 🔍

Aşağıdaki cümlelerin başına doğru ise (✓), yanlış ise (X) işareti koyunuz.

1 II. Mustafa, Karlofça ve İstanbul Antlaşmalarından sonra devlet işlerinden elini çekerek Edirne'ye yerleşmiş ve devlet işlerini büyük oranda Şeyhülislam Feyzullah Efendi'ye bırakmıştır.

2 1711 Prut Savaşı'nda Baltacı Mehmet Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu Avusturya ordusu- nu yenmiştir.

3 Osmanlı Devleti'nin 1715'te Venedik'e karşı yaptığı savaşlarda gösterdiği başarı üzerine Avusturya, Karlofça Antlaşması'yla oluşan şartların çiğnendiğini iddia ederek Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştır.

4 1718 Pasarofça Antlaşması ile Belgrad, Banat, Sırbistan'ın kuzeyi ve Eflâk'ın batısı Rusya'ya verilmiştir.

5 1736'da Rusların Azak'ı işgal etmeleri üzerine 1736-1739 Osmanlı-Rusya Savaşı başlamış, ardından da Avusturya savaşa dahil olmuştur.

6 1739 Belgrad Antlaşması'na göre Rusya, Karadeniz'de gemi bulundurmayaacağını ve Karadeniz'in Osmanlı'ya ait olduğunu kabul etmiştir.

7 Rus donanması, 1770'te Çeşme Baskını ile Osmanlı donanmasını yakmıştır.

8 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'na göre Bosna'ya bağımsızlık verilecek, ancak Mora halkı dinî bakımdan Osmanlı halifesine bağlı kalacaktır.

9 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Fransa ve İngiltere'ye tanınan kapitülasyonlardan Rusya da yararlanabilecektir.

10 Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra Rusların öncelikli hedefi Kırım'ı ele geçirmek olmuştur.

11 Kırım Hanı Sahip Giray'ın 1775'te hanlığı bırakması üzerine 1777'de Rus yanlısı Şahin Giray, Kırım'ı yönetmeye başlamıştır.

12 Osmanlı Devleti, 1779 Aynalıkavak Sözleşmesi ile Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu kabul etmiştir.

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki cümlelerde verilen boşluklara uygun olan ifadeleri yazınız.

1

Osmanlı Devleti, II. Viyana Kuşatması'nda yaşanan bozgunundan sonra 1699
..... **Karlofça** ve 1700 **İstanbul**
..... Antlaşmalarıyla ilk kez büyük toprak kayıplarına uğramıştır.

7

1716'da Osmanlı ile Avusturya arasında başlayan savaş sürecinde Osmanlı ordusu, Avusturya'ya karşı **Petevaradin**
..... Savaşı'nı kaybetmiştir.

2

II. Mustafa Dönemi'nde, başkentin Edirne'ye taşınacağına dair söylentilerin yayılması üzerine **Edirne**
... Vakası yaşanmış ve II. Mustafa tahttan indirilmiştir.

8

1724'te Rusya ile Osmanlı Devleti arasında ilk dostluk antlaşması olan ... **İstanbul**
..... Antlaşması yapılmıştır.

3

İsveç kralı XII. Şarl, **Poltova**
..... Savaşı'nda Çar I. Petro'ya yenilerek Osmanlı topraklarına sığınmış ve Rusların Osmanlı topraklarına saldırımları üzerine Osmanlı-Rus Savaşı başlamıştır.

9

İran'ın, Osmanlı Devleti'ne karşı başlattığı savaşlar 1746'ya kadar devam etmiş, 1639 Kasrışirin Antlaşması'nın devamı olan **Kerden**
..... Antlaşması yapılmıştır.

4

1711 Prut Savaşı'nın meydana gelmesinde 1700 **İstanbul**
..... Antlaşması'yla kaybedilen Azak Kalesi'nin geri alınmak istenmesi etkili olmuştur.

10

1736-1739 yılları arasında meydana gelen Osmanlı- Avusturya ve Rusya Savaşlarının ardından hem Avusturya hem de Rusya ile ayrı ayrı olarak 1739 **Belgrad**
..... Antlaşması imzalanmıştır.

5

1711 Prut Antlaşması'na göre Azak Kalesi ve çevresi **Osmanlı**
Devleti'ne verilecektir.

11

Kanuni Sultan Süleyman tarafından 1535'te Fransızlara tanınan ve padişahların saltanatı süresince geçerli olan kapitülasyonlar, Fransa'yla varılan uzlaşma sonunda **1740**
yılında sürekli hâle getirilmiştir.

6

Prut ve Belgrad Antlaşmaları ile
Karadeniz yeniden Ruslara kapatılmış ve buranın Türk Gölü niteliği korunmuştur.

12

Osmanlı Devleti'nin kaybettiği ilk Müslüman coğrafya **Kırım**
bölgesidir.

1. Çar I. Petro Dönemi'nde Rusya'nın öncelikli hedefleri arasında hem ülkeyi modernleştirme hem de Rusya'nın güneyindeki sıcak denizlere inmesini sağlama düşünceleri öne çıkmıştır.

Bu bilgilere göre Rusya'nın;

- I. Batılı ülkelerdeki gelişmelerle ilgilenme,
- II. Osmanlı politikalarını daha yakından takip etme,
- III. barışçı politikalara ağırlık verme

amaçlarından hangilerine yönelik tutumları sürdüreceği söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

2. XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin savaştığı ve topraklarında genişlemeye çalıştığı devletlerden biri olan Lehistan, XVIII. yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı Devleti için bir tampon bölge halini almış ve Lehistan'ın toprak bütünlüğünün korunması hedeflenmiştir.

Osmanlı Devleti'nin bu yönde bir politika izlemesinin temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rusya'nın bölgede artan tehdidini önleme düşüncesi
- B) Lehistan'ın giderek güçlenmesi
- C) Osmanlı Devleti'nin Lehistan'la askerî mücadeleyi sürdüreceğinden yoksun olması
- D) Osmanlı Devleti'nin sorunlarını diplomatik yöntemlerle çözmeyi öncelemesi
- E) İç meselelerin dış politikayı olumsuz yönde etkilemesi

3. XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin deniz gücünü olumsuz yönde etkileyen gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnebahtı Deniz Savaşı
- B) Cerbe Savaşı
- C) Vadiü's Seyl Savaşı
- D) Çeşme Baskını
- E) Navarin Baskını

4. Osmanlı Devleti'nde, 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'na bağlı olarak;

- I. Askerî yenilginin ardından diplomatik ve siyasi yenilgiler de yaşamıştır.
- II. İlk kez Batı'nın üstünlüğünü kabul etmek zorunda kalmıştır.
- III. Balkanlarda ilk defa toprak kaybetmiştir.

sonuçlarından hangilerinin meydana geldiği söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

5. Osmanlı ile Rusya ve Avusturya arasında meydana gelen 1787-1792 Savaşlarında Osmanlı Devleti yenilgiye uğramış, ancak Avusturya'nın 1791'de Zıştovi Antlaşması ile savaştan çekilmesi, Rusları yalnız bırakmıştır.

Bu savaş Rusya açısından aşağıdakilerden hangisiyle sonuçlanmıştır?

- A) Küçük Kaynarca Antlaşması'yla
- B) Yaş Antlaşması'yla
- C) Bükreş Antlaşması'yla
- D) Edirne Antlaşması'yla
- E) Hünkâr İskelesi Antlaşması'yla

6. 1798'de Mısır'ı işgal eden Fransa'ya karşı Osmanlı Devleti, İngiltere ve Rusya ile işbirliği yapmış, ancak Osmanlı'nın, 1804'te başlayan Sırp isyanını bastırması ve Rus yanlısı Eflak ve Boğdan voyvodalarını görevden alması üzerine Rusya ile 1806-1812 Osmanlı-Rus Savaşı başlamıştır.

Osmanlı ve Rusya arasında meydana gelen bu gelişmelerle ilgili olarak;

- I. bölgesel gelişmelerin iki devleti çatışmalara sürüklediği,
- II. Rusya'nın Osmanlı iç işlerine karıştığı,
- III. siyasî krizlerin askerî çatışmalara dönüştüğü

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

7. Osmanlı Devleti, Kütahya Antlaşması'nı imzalamasına rağmen, Kavalalı Mehmet Ali Paşa'ya karşı mücadelesinde İngiltere ve Fransa'nın politikalarına güvenememiş ve Rusya ile 1833 Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı imzalamıştır.

Bu durum Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisinin gerçekleştiğine kanıttır?

- A) Rusya'nın güneye doğru genişleme politikasından vazgeçtiğine
B) Azınlık isyanlarının sona erdiğine
C) Rusya ile ittifak kurulduğuna
D) Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı ile mücadeleyi sonlandırdığına
E) Ortodoks tebaanın Osmanlı'ya bağlılığının arttığına

8. Hünkâr İskelesi Antlaşması'yla Osmanlı ve Rusya arasında gerçekleşen askerî ve siyasî yakınlaşma İngiltere başta olmak üzere Avrupalı devletler tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

Bu tepkiye bağlı olarak Avrupalı devletlerin;

- I. Boğazlar konusunun, uluslararası bir soruna dönüştürülmesi,
II. Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın süresi dolar dolmaz 1841 Londra Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanması,
III. Osmanlı'nın Boğazlardaki hâkimiyetinin sınırlandırılması

çalışmalarından hangilerini gerçekleştirdikleri söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

9. XIX. yüzyıl ortalarından itibaren Osmanlı Devleti'ni 'Hasta Adam' olarak tanımlayan Rusya, İngiltere'ye Osmanlı Devleti'nin paylaşımını teklif etmiştir.

İngiltere'nin bu teklifi reddederek Osmanlı toprak bütünlüğünü korumaya ağırlık vermesi aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Rusya'nın bu paylaşımında Boğazları almasından çekinilmesi
B) Osmanlı Devleti'nin bölgede güçlenmesinden yana olması
C) İngiltere'nin sömürgeci politikalarından vazgeçmesi
D) Boğazlarda İngiltere'ye imtiyaz verilmesi
E) İngiltere'nin Rus topraklarında yayılmacı bir politika izlemesi

10. Rusya'nın Kırım Savaşı sırasında Sinop Baskını ile Osmanlı donanmasını yakması; İngiltere, Fransa, Piymonte Krallığı'nın Osmanlı Devleti'nin yanında savaşa girmelerine yol açmıştır.

Verilen devletlerin Osmanlı'ya desteklerinin sebebi olarak;

- I. Osmanlı Devleti'nin uluslararası bir güç haline getirilmesi,
II. Rus yayılmacılığının önlenmesi,
III. Alman siyasal birliğinin engellenmesi

amaçlarından hangilerinin gözetildiği söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

11. 1856'da imzalanan Paris Barış Antlaşması'nda yer alan;

- Osmanlı toprak bütünlüğünün Avrupa devletlerinin garantisi altına alınması,
- Karadeniz'in tarafsız bir deniz olması ve tüm devletlerin savaş gemilerine kapatılması,
- Osmanlı ve Rusya'nın Karadeniz'de savaş gemisi ve tersane bulundurmaması,
- Boğazlarda 1841 Londra Antlaşması'ndaki statünün uygulanması

kararlarından yola çıkılarak;

- I. Boğazlarda eskiden olduğu gibi Osmanlı Devleti'nin tam hâkimiyetinin esas olduğu vurgulanmıştır.
II. Osmanlı Devleti'ne ait sınırların, Rusya'ya karşı korunmasına yönelik güvence verilmiştir.
III. Rusya'nın Karadeniz'e inmesini önlemekle Akdeniz'e de inmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

12. Rusya, Ayastefanos Antlaşması'nda kurulması planlanan aşağıdaki devletlerden hangisi üzerinden Akdeniz'e inmeyi planlamıştır?

- A) Yunanistan
B) Sırbistan
C) Bulgaristan
D) Romanya
E) Kırım

1. Osmanlı Devleti'nin uzun yıllar barışçıl politikalarla diplomasi yürüttüğü Fransa, herhangi bir gerekçe belirtmeden Mısır'ı işgal etmiş ve Osmanlı bu işgali kendi askerî gücüyle sonlandıramamıştır.

Osmanlı Devleti'nin bu sorunu aşmak amacıyla;

- I. İngiltere ve Rusya'dan yardım alma,
- II. denge siyaseti izleme,
- III. Avrupa'ya ilk kez elçi gönderme

yöntemlerinden hangilerini uyguladığı savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

2. Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisi Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçilik ilkesinden etkilenecek bağımsız olma mücadelesi veren ilk topluluktur?

- A) Sırp
- B) Yunanlılar
- C) Bulgarlar
- D) Ermeniler
- E) Romenler

3. • Fransız İhtilali'nin milliyetçilik fikri
• Megali İdea düşüncesi
• Avrupa devletlerinin kışkırtmaları
• Etnik-i Eterya Cemiyeti'nin çalışmaları
• Yanya valisi Tepedelenli Ali Paşa'nın isyan etmesi

Yukarıda verilen durumlar aşağıdakilerden hangisinin sebe-bini oluşturmuştur?

- A) Fransa'nın Mısır'ı işgalinin
- B) Yunan İsyanı'nın
- C) Osmanlı'nın bir Avrupa devleti sayılmasının
- D) Ermeni sorununun
- E) Balkan Bunalımı'nın

4. Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyılda imzaladığı;

- I. Edirne,
- II. Baltalimanı,
- III. Hünkâr İskeleyi

antlaşmalarından hangileri denge siyasetinin gereği olarak imzalanmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

5. II. Mahmut, Mora İsyanı'nı bastırmakla görevlendirdiği Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın talebi üzerine Mora ve Girit valiliklerini Kavalalı'ya vermeyi kabul etmiştir. Ancak Avrupalı devletlerin müdahalesiyle isyan bastırılmamış ve Yunanistan'ın bağımsız olmasıyla Kavalalı, Osmanlı Devleti'nden Girit'e ek olarak Suriye valiliğini istemiştir.

Bu gelişme, süreç içerisinde Osmanlı Devleti'nde aşağıdaki-lerden hangisine zemin hazırlamıştır?

- A) II. Mahmut'un, Kavalalı'nın Suriye ile ilgili isteklerini reddet-mesi
- B) Kavalalı'nın Osmanlı'ya olan bağlılığının sona ermesi
- C) Osmanlı-Kavalalı Savaşı'nın başlaması
- D) Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletlerin askerî desteğine başvurulması
- E) Fransa'nın Mısır'ı işgal etmesi

6. • Osmanlı Devleti bir saldırıya uğrarsa Rusya, silah, cep-hane ve asker yardımı yapacak,
• Rusya, bir saldırıya uğrarsa Osmanlı, Boğazları Rusya'nın savaştığı devletlere kapatacaktır.

Bu kararlar aşağıdakilerden hangisinin maddeleridir?

- A) Kütahya Antlaşması'nın
- B) Hünkâr İskeleyi Antlaşması'nın
- C) 1841 Londra Antlaşması'nın
- D) Paris Antlaşması'nın
- E) Bükreş Antlaşması'nın

7. 1838'de Osmanlı Devleti'yle İngiltere arasında imzalanan Baltalimanı Sözleşmesi'nin;

- I. yerli tüccarın yaptığı ihracattan alınan vergi % 12, yabancı tüccarların Osmanlı topraklarında yaptıkları ithalat sırasında ödeyecekleri vergi % 5 olacak,
- II. İngiliz tüccarlar, Osmanlı topraklarında her türlü malın ticaretini yapabilecek,
- III. yerli tüccarın ödediği iç gümrük vergisini yabancı tüccarlar ödemeyecek

maddelerinden hangileri, Osmanlı tüccarlarının Avrupalı tüccarlar karşısında rekabetini zorlaştırmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

8. 1841 Londra Boğazlar Sözleşmesi'nde alınan;

- Boğazlar Osmanlı hâkimiyetinde kalacak,
- Boğazlar barış zamanında bütün devletlerin savaş gemilerine kapalı, ticaret gemilerine açık olacaktır.

maddeleri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Rusya'nın Akdeniz'e askerî güç indirmesini engellemek hedeflenmiştir.
- B) Boğazların statüsü uluslararası bir nitelikte belirlenmiştir.
- C) Boğazların güvenliği uluslararası bir askerî güce bırakılmıştır.
- D) Sözleşmeye göre Boğazlar Osmanlı hâkimiyetinde kalsa da yeni statüyü Avrupalı devletler belirlemiştir.
- E) Osmanlı Devleti, Boğazlarla ilgili kararları tek başına alabilme gücünü kaybetmiştir.

9. Osmanlı Devleti'nin, Rusya ile girdiği rekabetin sonucunda birçok kez savaşlar yaşanmış ve bu savaşların bazılarında Osmanlı Devleti Avrupalı devletlerin desteğini almıştır.

Aşağıdakilerden hangisinde Avrupalı bazı devletler Osmanlı Devleti'ne doğrudan askerî destek vermişlerdir?

- A) Kırım Savaşı'nda
- B) Kutsal İttifak Savaşlarında
- C) Yunan İsyanı'nda
- D) Mısır sorununda
- E) Tersane Konferansı'nda

10. Paris Antlaşması'nda yer alan bazı maddeler şunlardır:

- I. Osmanlı Devleti Avrupa devleti sayılacak, Avrupa hukukundan faydalanabilecek,
- II. Karadeniz tarafsız hâle getirilecek, Osmanlı Devleti ve Rusya, Karadeniz kıyılarında tersane ve donanma bulundurmayacak,
- III. Eflak ve Boğdan'a muhtariyet (özerklik) verilecektir.

Bu maddelerden hangilerinde Osmanlı Devleti'ne yenik bir devlet gibi davranılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

11. 1876 Balkan ayaklanmaları sırasında İngiltere'nin talebi üzerine İstanbul'da Tersane (Haliç) Konferansı toplanmış ve bu konferansta Osmanlı Devleti, hem Balkanlardaki isyanları önlemek hem de Avrupalıların Osmanlı aleyhinde karar almalarını engellemek düşüncesiyle konferansın toplandığı gün olan 23 Aralık 1876'da I. Meşrutiyet'i ve Kanunuesasi'yi ilan etmiştir.

Bu gelişme Osmanlı Devleti'nde;

- I. anayasal yönetim,
- II. parlamenter yönetim,
- III. demokratik yönetim

uygulamalarından hangilerine geçildiğini kanıtlar?

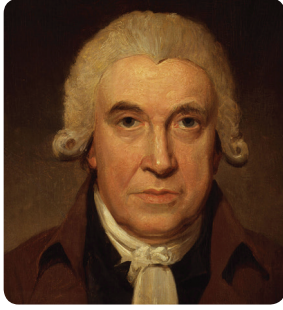
- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

12. • Sınırları Ege Denizi ve Karadeniz'e uzanan büyük bir Bulgaristan Krallığı kurulacak
• Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacak,
• Kars, Ardahan, Batum, Doğu Beyazıt Rusya'ya bırakılacak,
• Girit'te ve Ermenilerin yaşadıkları bölgelerde ıslahat yapılacaktır.

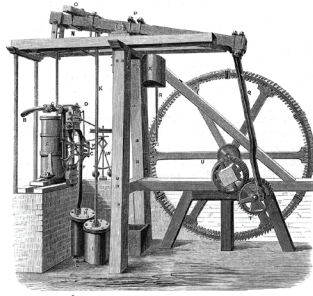
Bu kararlar aşağıdaki antlaşmalardan hangisine aittir?

- A) Bükreş Antlaşması
- B) Edirne Antlaşması
- C) Paris Antlaşması
- D) Ayastefanos Antlaşması
- E) Berlin Antlaşması

1.

James Watt

İlk buhar makinesi

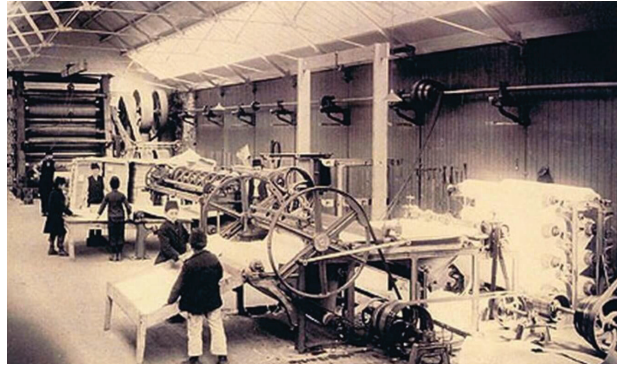
Denis Papin

XVII ve XVIII. yüzyıllarda Akılcı ve Aydınlanmacı düşüncenin etkisiyle bilimsel araştırmalarda yaşanan gelişim akıl, deney ve gözleme verilen önemi artırmıştır. Bilimsel alanda gerçekleştirilen buluşların teknolojik aletler üretimine dönüştürülmesiyle de Sanayi İnkılabı ortaya çıkmıştır. İlk olarak dokuma makinelerinin üretilmesiyle başlayan sanayileşme sürecinde XVII. yüzyılın başlarında hava ve su buharı arasındaki farkın keşfedilmesi önemli bir aşama olmuştur. XVII. yüzyılın sonlarında ise Fransız Denis Papin, barutun yakılması sonucunda elde edilen gazların genişlemesinden yararlanarak ilk buhar makinesini icat etmiştir. 1763'te İngiliz James Watt'ın ateşli pompa sistemini bulmasıyla da makineleşme hızlanmış ve özellikle İngiltere'de ilk buhar makinesi, gemileri hareket ettirmek için kullanılmıştır. Sanayileşmenin temel ham maddeleri olan taş kömürü ve demirin özellikle İngiltere ve Avrupa kıtasında bulunması sanayileşmeyi kolaylaştırmıştır.

Bu bilgiler doğrultusunda aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Teknik ve bilimsel gelişmelerin insan hayatını kolaylaştırıcı teknolojileri beraberinde getirdiği
- B) Batı Avrupa ülkelerinde buhar makinesinin gelişimine öncülük edildiği
- C) XVII ve XVIII. yüzyıllarda teknik gelişmelerin arttığı
- D) Sömürgecilik faaliyetlerinin XVIII. yüzyıldan itibaren başladığı
- E) Sanayileşmeyle birlikte insan gücüne dayalı üretime alternatif olarak büyük çapta üretim kapasitesinin ortaya çıktığı

2.

Osmanlı Devleti, 1826'dan beri ihtiyaç duyduğu yerli hammaddenin yabancı tüccarlar tarafından yurtdışına çıkarılmasını önlemek için 'yed-i vahid' (tekellül) sistemini uygulamaya koymuştur. Bu sistem İngiltere'nin çıkarlarına ters düşmüş ve İngilizler kendilerine Osmanlı topraklarında ayrıcalık verilmesi için Osmanlı İmparatorluğu'na baskıyı artırmışlardır.

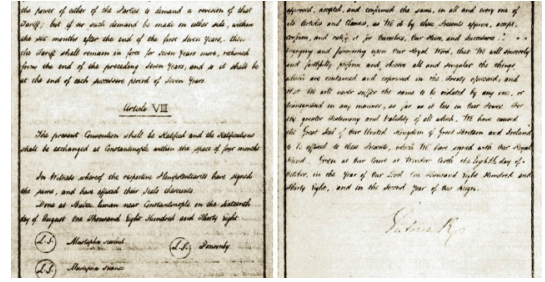
Bu durumun Osmanlı Devleti'ni aşağıdakilerden hangisine zorladığı söylenebilir?

- A) Boğazların statüsünün yeniden düzenlenmesine
- B) İç borçlanmaya gidilmesine
- C) Baltalimanı Ticaret Antlaşması'nın imzalanmasına
- D) Azınlık isyanlarının başlamasına
- E) Milli iktisat hareketinin başlatılmasına

3.

Baltalimanı Ticaret Sözleşmesi ile;

- Kapitülasyonlar devam edecek, antlaşmayla tanınan yeni imtiyazlar, eski haklara eklenmiştir.
- Osmanlı topraklarında öteden beri bazı mallara uyguladığı ihraç yasakları tamamen kaldırılmış ve yabancı tüccarlar her istediği malı satın alma imkânı elde etmiştir.
- İngiliz tüccarı, Osmanlı mahsullerini yerli tüccar gibi alıp satma ve yerli tüccar içinde de en imtiyazlı olanla aynı statüde vergi ödeme hakkına sahip olmuştur.

Bu kararların Osmanlı Devleti'nde;

- yerli tüccarın yabancı tüccarla rekabetinin zorlaşması,
- Osmanlı ekonomisinin dışa bağımlılığının artması,
- ihtiyaç mallarının yurtdışına çıkarılması dolayısıyla temel tüketim mallarında fiyat artışlarının yaşanması

durumlarından hangilerine zemin hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

4.

Düyun-u Umumiye İdaresi'nin İstanbul'da kurulan 4 merkez müdürlüğü yanında, 1898'in sonunda bölge müdürlüklerinin sayısı 26'ya, il ve ilçelerdeki müdürlüklerin sayısı ise 720'ye ulaşmıştır.

Düyun-u Umumiye İdaresi'yle ilgili olarak verilen bu bilgi aşağıdakilerden hangisini doğrulamaz?

- Osmanlı malî sistemini büyük oranda kontrol ettiğini
- Osmanlı sınırlarının daraldığını
- Ülke çapında denetim kurduğunu
- Osmanlı Devleti üzerinde baskı oluşturduğunu
- Osmanlı ekonomisini bağımlı hale getirdiğini